

Література

1. Внутрішкільне управління: теорія і опыт педагогічних і управлінських інновацій / Под. ред. Н. В. Горбуновой. – Москва : Новая школа, 1995. – 112 с.
2. Даниленко Л. І. Методологічні та методичні засади освітніх інновацій: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. праць. – Київ : Логос, 2001. – Вип. 5. – С. 17-21.
3. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>.
4. Новий Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2330691-grinevic-anonsuvala-novij-standart-pocatkovoi-osviti.html>.
5. Савченко О. Упровадження компетентнісного підходу в початкову освіту : здобутки і нерозв'язані проблеми / О. Савченко // Рідна школа : щомісяч. наук.-пед. журн. – 2014. – № 4/5. – С. 12-16.
6. Шарко В. Д. Компетентнісно-орієнтоване навчання фізики учнів і студентів як методична проблема / В. Д. Шарко // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна / [Редкол.: П. С. Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – Вип. 21. Дидактика фізики як концептуальна основа формування компетентнісних і світоглядних якостей майбутнього фахівця фізико-технологічного профілю. – С. 64-69.

References

1. Vnutryshkolnoe upravlenye: teoriya i opyt pedahohycheskykh i upravlencheskykh ynnovatsiy / Pod. red. N. V. Horbunovoi. – Moskva : Novaia shkola, 1995. – 112 s.
2. Danylenko L. I. Metodolohichni ta metodychni zasady osvitynih innovatsii: idei, realii, perspektyvy : zb. nauk. prats. – Kyiv : Lohos, 2001. – Vyp. 5. – S. 17-21.
3. Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>.
4. Novyi Derzhavnyi standart pochatkovoi zahalnoi osvity [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2330691-grinevic-anonsuvala-novij-standart-pocatkovoi-osviti.html>.
5. Savchenko O. Uprovazhennia kompetentnisnogo pidkhodu v pochatkovu osvitu : zdobutky i nerovziazani problemy / O. Savchenko // Ridna shkola : shchomisiach. nauk.-ped. zhurn. – 2014. – № 4/5. – S. 12-16.
6. Sharko V. D. Kompetentnisno-orientovane navchannia fizyky uchniv i studentiv yak metodychna problema / V. D. Sharko // Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohienka. Seria pedahohichna / [Redkol.: P. S. Atamanchuk (holova, nauk. red.) ta in.]. – Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohienka, 2015. – Vyp. 21. Dydaktyka fizyky yak kontseptualna osnova formuvannia kompetentnisnykh i svitohliadnykh yakosti maibutnoho fakhivtsia fizyko-tekhnohichnoho profilu. – S. 64-69.

УДК 372.8+811.111

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ

Л. Г. Смовженко

orcid.org/0000-0003-2400-8990

У статті розглянуто деякі аспекти реалізації компетентнісного підходу в підготовці майбутніх учителів англійської мови. Окреслено основні компоненти у викладанні англійської мови: виховний, розвивальний, освітній та практичний. Розкрито основні принципи технології комунікативного методу навчання англійської мови. Головною метою системи підготовки педагогічних кадрів є формування професійної компетентності майбутніх вчителів у відповідності зі визначеними стандартами, що передбачає розвиток їхнього творчого потенціалу, педагогічної майстерності, підвищення інтелектуального і загальнокультурного рівня. Підготовка майбутніх учителів англійської мови в умовах компетентнісного підходу сприяє формуванню в них здатностей розв'язувати професійні завдання, підсилює практичну спрямованість освіти, підкреслює роль досвіду, висуває на перший план не лише інформованість, а й уміння вирішувати життєві та професійні проблеми. При підготовці компетентного вчителя англійської мови необхідно реалізувати власне комунікативне навчання спілкування цією мовою і виходити з основних принципів компетентнісного підходу.

Ключові слова: компетентність, комунікативність, мовленнєва спрямованість, функціональність, ситуативність, особистісна орієнтація, моделювання.

L. Smovzhenko

The article deals with some aspects for competency-based approach to the training of future English teachers. Main components in the English teaching were indicated. These are educative, developmental, educational and practical. It also reveals main principles of technologies in English language study communicative methods. The author came to the conclusion that the competence reorientation of Ukrainian education is an actual complex theoretical and practical problem-the realization of competence approach in professional training future teachers of foreign languages in the process, and the higher school of Ukraine is in the process, and the higher school of Ukraine have not yet acquired sufficient experience on its implementation. The main component and the main task of higher education teaching personnel as purposeful, specially organized process of formation of professionally competent personality. The main goal of this process is to bring the professional competence of future teachers in accordance with defined standards, which involves the development of their creative potential, pedagogical skills, improve intellectual and cultural level. Training of future teachers in conditions of competence approach contributes to the formation of their abilities to solve professional problems, strengthen the practical orientation, emphasizes the role of experience, brings to the fore not only awareness, but also the ability to solve life and professional issues. In the preparation of competent teachers of English need to implement a truly communication learning to communicate in this language and proceed from the basic principles of the competence approach.

Keywords: competence, communicative, focus on speech, functionality, situational, orientation on person, modeling.

На сучасному етапі приділяється велика увага щодо підготовки майбутніх учителів англійської мови на засадах компетентнісного підходу. Основна ідея полягає у формуванні ключових компетенцій, які забезпечують якісну професійну діяльність. Якісне навчання учнів залежить від рівня професійної підготовки вчителя. Учитель повинен володіти професійною компетентністю, яка визначається як «...інтегральна характеристика, що визначає здатність фахівця вирішувати професійні проблеми та типові професійні завдання, які виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного і життєвого досвіду, цінностей, схильностей» [9, с. 8].

Компетентнісний підхід є об'єктивним явищем в освіті. Реалізація компетентнісного підходу в підготовці майбутніх вчителів англійської мови обумовлюється прискореними світовими процесами глобалізації та інформатизації. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців науково обґрунтовано вченими країн Європейського Союзу Р. Бадер, Д. Мертенс, Б. Оскарсоном, Ш. Самоном, А. Шелтенем та ін. Концепція компетентнісного підходу в освіті України набуває дедалі більшого поширення як на рівні теоретичних досліджень, так і на практичному рівні. Українська педагогічна наука вже має певні напрацювання в цьому напрямі. Питання компетентності і компетенцій представлено в роботах таких учених-методистів, дидактів, як С. Гончаренко (тлумачення явища компетентності), О. Савченко (проблема компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутнього педагога), І. Гудзик, Л. Ващенко, О. Овчарук, Л. Парашенко, О. Пометун, С. Трубочова, Н. Бібік, Л. Синельникова, Р. Девлетов, Н. Голуб, І. Тараненко (компетентність як здатність до ефективного застосування знань), А. Василюк (сучасні підходи до компетентності вчителів), А. Михайличенко, В. Аніщенко (професійна підготовка на основі стандарту компетентності) та ін. У їхніх працях сформульовано узагальнений образ найістотніших характеристик компетентнісного підходу в сучасній українській освітній системі. Формування професіоналізму та майстерності вчителя розглянуто І. Андріаді, О. Богдановою, І. Харламовим та ін.

Формування професійних компетентностей майбутніх вчителів є одним із найважливіших завдань, що висувуються перед вищою школою у світлі модернізації всієї системи вітчизняної освіти.

Мета статті полягає в розгляді окремих аспектів реалізації компетентнісного підходу в підготовці майбутніх учителів англійської мови.

Головним завданням сучасної освіти в Україні є створення умов, що забезпечують високу якість професійної підготовки майбутніх фахівців. Важливими цілями освіти повинні стати розвиток у майбутніх учителів здатності бути дієвими та успішними. Учитель сьогодні має бути мобільним, рішучим, відповідальним, здатним засвоювати й застосовувати знання в незнайомих ситуаціях, вибудовувати ефективну комунікацію з іншими людьми.

На сьогодні існують різні бачення щодо доцільності запровадження компетентнісного підходу як на його користь, так і щодо його неприйняття. Зокрема, М. Бершадський вважає, що поява такої категорії як «компетентнісний підхід» є дещо штучною, спрямована на те, щоб сховати старі проблеми під новими шатами [1, с. 136]. Є. Зеєр та Є. Семанюк відзначають невідповідність із самого початку практичної орієнтованості компетентнісного підходу та існуючої предметної (в тому числі, і метапредметної) орієнтації педагогічної практики [6, с. 24]. Незважаючи на різнопланове бачення щодо впровадження компетентнісного підходу в освіту, більшість дослідників вважають, що він найглибше відображає модернізаційні процеси, які мають місце в усіх країнах Європи.

Перш, ніж говорити про підготовку майбутніх учителів англійської мови на засадах компетентнісного підходу, розглянемо як різні науковці трактують сутність самого поняття «компетентнісний підхід» [13]. За баченням П. Борисова [3], компетентнісний підхід у навчанні означає виділення зі змісту освіти ключових компетентностей, що базуються на знаннях, уміннях і навичках, способах творчої діяльності й емоційно-ціннісному ставленні. При цьому знання, уміння і навички повинні розглядатися як основа, на якій формуються способи творчої діяльності та досвід емоційно-ціннісного ставлення. Дещо з іншого боку розкриває сутність компетентнісного підходу В. Болотов [2]. На його думку, компетентнісний підхід висуває на перше місце не поінформованість учня, а уміння вирішувати проблеми. З усіх інших визначень поняття «компетентнісний підхід», нам найбільше імпонує точка зору О. Пометун, згідно з якою, компетентнісний підхід є спрямованістю освітнього процесу на формування й розвиток ключових і предметних компетентностей особистості [14]. Тобто науковець указує на необхідність урахування особистісних характеристик майбутнього фахівця.

Компетентнісний підхід акцентує увагу на результаті освіти, причому як результат розглядають не суму засвоєних знань, а здатність людини застосовувати їх у різноманітних проблемних ситуаціях. Окремі дослідники вважають, що компетентнісний підхід – це сукупність загальних принципів для визначення цілей навчання, добору змісту навчання, організації процесу навчання та оцінки результатів навчання [9].

Отже, під компетентнісним підходом у підготовці майбутніх учителів англійської мови можна розуміти таку організацію навчально-виховного процесу майбутніх учителів англійської мови, яка максимально спрямована на формування в них умінь розв'язувати професійні завдання, спроможності знаходити необхідну інформацію, креативного підходу до майбутньої професійної діяльності.

Як зарубіжні, так і вітчизняні автори (І. Єрмаков [5], О. Савченко [16], А. Хуторський [17]) підкреслюють, що ключові компетентності в навчанні є змінними, мають динамічну структуру, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і можливостей самовизначення особистості в соціумі. Компетентність у навчанні можна прогнозувати в когнітивній, діяльнісній, мотиваційній, соціальній та інших сферах. Зокрема, Дж. Равен запропонував модель із 143 елементів [15].

За результатами діяльності робочої групи українських науковців і практиків розроблялися теоретичні прикладні питання запровадження компетентнісного підходу в освіту України (кер. О. Савченко; Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, С. Трубацова). У результаті запропоновано такий перелік ключових компетентностей у навчанні: навчальна (уміння вчитися); громадянська; загальнокультурна, інформаційна; соціальна; здоров'язберігаюча, які деталізуються в комплексі знань, умінь, навичок, цінностей, ставлень, здатностей за навчальними галузями й життєвими сферами учнів [4, с. 408-409].

Ключовим поняттям відновлення та модернізації освітнього процесу виступає поняття «професійна компетентність» учителя. Поняття «професійна компетентність» значно ширше сукупності знань, умінь і навичок, не є їх сумою, тому що поєднує всі сторони діяльності: знаннєву, операційно-технологічну, ціннісно-мотиваційну тощо. Більшість дослідників під терміном «компетентність» розуміють складну інтегровану якість особистості, що обумовлює можливість здійснювати певну діяльність, причому мова йде саме не про окремі знання чи вміння й навіть не про сукупності окремих процедур діяльності, а про властивість, що дозволяє людині здійснювати діяльність у цілому.

Узагальнення вітчизняних і зарубіжних досліджень сутності компетентності дозволяє нам запропонувати власне тлумачення цього терміну: «компетентність є інтегральною характеристикою особистості, яка визначає її здатність вирішувати проблеми та типові завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду та відповідно до засвоєної системи цінностей.

Отже, поняття «професійна компетентність учителя» виражає єдність теоретичної і практичної готовності в цілісній структурі особистості й характеризує його професіоналізм.

У структурі професійної компетентності вчителя виділяють професійно-змістовий, професійно-діяльнісний та професійно-особистісний компоненти. Професійно-змістовий, або базовий компонент передбачає наявність у вчителя теоретичних знань, що забезпечують усвідомленість при визначенні вчителем змісту його професійної діяльності. Професійно-діяльнісний, або практичний компонент включає професійні знання та вміння, апробовані в дії, освоєні особистістю, як найбільш ефективні. До складу професійно-особистісного компоненту долучаємо професійно-особистісні якості, що визначають позицію і спрямованість педагога як особистості, індивіда і суб'єкта діяльності.

Основними вимогами компетентнісного підходу є розвиток духовної сфери учнів, підвищення гуманітарного змісту навчання, реалізація виховно-освітнього потенціалу навчального предмета стосовно до індивідуальності кожного учня. Англійська мова, як і будь-який інший навчальний предмет, має стати важливим інструментом формування особистості. Провідна мета навчання англійської мови в школі – виховання, розвиток і освіта учнів засобами даного предмета.

Компетентнісний підхід у професійній підготовці сприяє формуванню в майбутніх учителів деяких взаємопов'язаних ключових компетентностей (здатностей кваліфіковано працювати чи розв'язувати педагогічні задачі): професійної, особистісної, соціальної, комунікативної тощо (Н. Бібік, О. Пометун, Л. Хоружа та ін.). З погляду О. Митника [11], професійну компетентність учителя можна тлумачити як здатність фахівця кваліфіковано й ефективно застосовувати теоретичні знання, знання-засоби, знання-цінності як у запланованих, так і в непередбачених педагогічних ситуаціях. Використовуючи зазначений підхід, представимо складові професійної компетентності вчителя загальноосвітньої середньої школи.

Особливе значення у викладанні англійської мови має єдність його чотирьох компонентів: виховного, розвивального, освітнього і практичного. Виховний компонент мети полягає у формуванні засобами англійської мови соціальної активності особистості. Характерними в цій ситуації є ідейна переконаність, почуття патріотизму й інтернаціоналізму, активність, самостійність, працьовитість та повага. Розвивальний компонент мети передбачає розвиток мовних, загальнонаукових умінь культури мовленнєвого спілкування, сталого інтересу до вивчення англійської мови. Освітній компонент мети – це залучення учнів до культури країни мови, що вивчається, розширення лінгвістичної та філологічної компетенції учнів, їхньої ерудиції та кругозору. Практичний компонент мети полягає у формуванні мовленнєвих навичок та вмінь усного та писемного мовлення англійською мовою, які забезпечують основні пізнавально-комунікативні потреби учнів.

Основне призначення англійської мови як навчального предмета знаходить утілення в комунікативній меті навчання спілкуванню англійською мовою в єдності всіх її функцій: пізнавальної, регулятивної, ціннісно-орієнтаційної та етичної.

У підготовці майбутніх учителів англійської мови, формуванні їхньої професійної компетентності особливе значення має діяльнісно-особистісно-комунікативний метод. Теорія і практика комунікативного інтенсивного навчання іноземній мові у вищій школі розроблена А. Китайгородською [8], Е. Пасовим [12], А. Конишевим [10] та ін., які, розглядаючи концептуальні положення комунікативного методу, відносять до них наступні: а) іноземна мова, на відміну від інших шкільних предметів, є одночасно й метою й засобом навчання; б) мова – засіб спілкування, ідентифікації, соціалізації й залучення індивіда до культурних цінностей країни досліджуваної мови; в) оволодіння іноземною мовою відрізняється від оволодіння рідною способами оволодіння; щільністю інформації в спілкуванні; уключеністю мови в предметно-комунікативну діяльність; сукупністю реалізованих функцій; співвідношенням з сензитивним періодом мовленнєвого розвитку дитини.

Комунікативне навчання англійській мові має носити діяльнісний характер. Використання комунікативного методу навчання при підготовці майбутніх учителів англійської мови має ґрунтуватися на таких основних принципах:

1) мовленнєва спрямованість. Навчання англійській мові має здійснюватися через спілкування. Особливе значення в підготовці майбутніх учителів англійської мови має формування у них комунікативної компетенції. Основою комунікативної компетенції є лінгвістична компетенція;

2) функціональна спрямованість. Функціональність навчання забезпечується комунікативною, функціонально-адекватною поведінкою вчителя та учнів. Такий принцип передбачає усвідомлення учнями функціональності всіх аспектів досліджуваної мови;

3) ситуативність. Комунікативне навчання здійснюється на основі ситуацій. Ситуації розглядаються як система взаємовідносин. Це інтегративна динамічна система соціально-статусних, рольових, діяльнісних і моральних взаємовідносин суб'єктів спілкування;

4) новизна. Вона проявляється в різних компонентах уроку. Це новизна мовленнєвих ситуацій; новизна використання матеріалу (його інформативність). Новизна забезпечує відмову від довільного заучування висловлювань, діалогів, текстів тощо, розвиває мовлення, евристичність і продуктивність мовленнєвих умінь учнів, викликає інтерес до навчальної, пізнавальної діяльності;

5) особистісна орієнтація спілкування. Особистісна орієнтація дозволяє враховувати індивідуальні параметри, властиві особистості. Викликає в учнів справжню мотивацію. Це, як загальна комунікативна мотивація, заснована на потребах, так і ситуативна;

6) моделювання. Змістовність навчального аспекту забезпечується моделюванням змістовної сторони спілкування в різних видах діяльності. Змістовну сторону спілкування складають проблеми, дібрані з урахуванням вікових та індивідуальних інтересів учнів, а також виконуваних ними видів діяльності та міжпредметних зв'язків. В основі моделювання лежать вправи.

Виділяють такі можливості компетентнісного підходу, які є актуальними і при підготовці майбутніх учителів англійської мови:

1) вчитися (визначати цілі пізнавальної діяльності, вибирати необхідні джерела інформації, вибирати оптимальні способи реалізації поставлених цілей, оцінювати отримані результати);

2) пояснювати явища дійсності, їхню сутність, причини, взаємозв'язки;

- 3) орієнтуватися у ключових проблемах сучасного життя;
- 4) орієнтуватися у світі духовних цінностей, що відображають різні культури і світогляди;
- 5) розв'язувати проблеми, пов'язані з реалізацією певних соціальних ролей;
- 6) розв'язувати проблеми, спільні для різних видів професії та іншої діяльності [7].

Отже, компетентнісна переорієнтація української освіти – це актуальна складна теоретична та практична проблема. Реалізація компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов перебуває на стадії експериментального втілення.

Основним компонентом і основним завданням системи вищої освіти педагогічних кадрів є цілеспрямований, спеціально організований процес становлення професійно-компетентної особистості. Головною метою системи підготовки педагогічних кадрів є формування професійної компетентності майбутніх вчителів відповідно визначеним стандартам, що передбачає розвиток їхнього творчого потенціалу, педагогічної майстерності, підвищення інтелектуального й загальнокультурного рівня.

Підготовка майбутніх учителів англійської мови в умовах компетентнісного підходу сприяє формуванню у них здатностей розв'язувати професійні завдання, підсилює практичну спрямованість освіти, підкреслює роль досвіду, висуває на перший план не лише поінформованість, а й уміння вирішувати життєві та професійні проблеми. При підготовці компетентного вчителя англійської мови на засадах компетентнісного підходу необхідно реалізувати власне комунікативне навчання спілкуванню цією мовою.

Література

1. Бершадский М. Е. Компетенция и компетентность: сколько их у российского школьника? / М. Е. Бершадский // Народное образование. – 2004. – №4. – С. 136-143.
2. Болотов В. А., Сериков В. В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8-14.
3. Борисов П. П. Компетентностно-деятельный подход и модернизация содержания общего образования / П. П. Борисов // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2003. – № 1. – С. 58-61.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – Київ: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Життєва компетентність особистості: науково-методичний посібник / За ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен. – Київ: Богдана, 2003. – 520 с.
6. Зеер Е. М. Компетентностный подход к модернизации профессионального образования / Е. М. Зеер, Е. В. Сыманюк // Высшее образование в России. – 2005. – №4. – С. 24-28.
7. Кислова М. А. Поняття компетентнісного підходу та ключової компетентності при навчанні вищій математиці / М. А. Кислова // Вісник Криворізького національного університету: збірник наукових праць. – Кривий Ріг: Видавничий центр КТУ, 2012. – Вип. 31. – С. 3-6.
8. Китайгородская Г.А. Методика интенсивного обучения иностранным языкам / Г.А. Китайгородская. – М., 1986. – 213 с.
9. Компетентностный подход в педагогическом образовании: коллективная монография / Под ред. проф. В. А. Козырева и проф. Н. Ф. Радионовой. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2004. – 392 с.
10. Коньшева А. В. Английский язык. Современные методы обучения / А. В. Коньшева. – Минск: Тетра Системс, 2007. – 452 с.
11. Митник О. Розвиток професійної компетентності сучасного вчителя: реалії і перспективи / О. Митник // Початкова школа. – 2009. – № 11. – С. 35-37.
12. Пассов Е. И. Коммуникативное иноязычное образование: готовим к диалогу культур / Е. И. Пассов. – Минск: Лексис, 2003. – 184 с.
13. Петрух Р. Б. Компетентнісний підхід у вищій професійній освіті / Р. Б. Петрух, В. М. Теслюк // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія: збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 155. – Ч. 1. – С. 53-59.
14. Пометун О. І. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті / О. І. Пометун // Історія в школах України. – 2007. – № 6. – С. 3-12.
15. Равен Д. Педагогическое тестирование: Проблемы, заблуждение, перспективы / Пер.с англ. – М.: Когито-Центр, 1999. – 144 с.
16. Савченко О. Зміст шкільної освіти на рубежі століть / О. Савченко // Шлях освіти. – 2000. – №3. – С. 2-6.
17. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Ученик в обновляющейся школе: сборник научных трудов. – М.: ИОСО РАО, 2002. – С. 135-157.

References

1. Bershadjskij M. E. Kompetencija i kompetentnost': skol'ko ih u rossijskogo shkol'nika? / M. E. Bershadjskij // Narodnoe obrazovanie. – 2004. – №4. – P. 136-143.
2. Bolotov V. A., Serikov V. V. Kompetentnostnaja model': ot idei k obrazovatel'noj programme / V. A. Bolotov, V. V. Serikov // Pedagogika. – 2003. – №10. – P. 8-14.
3. Borisov P. P. Kompetentnostno-dejatel'nyj podhod i modernizacija soderzhanija obshhego obrazovanija / P. P. Borisov // Standarty i monitoring v obrazovanii. – 2003. – № 1. – P. 58-61.

4. Enciklopedija osviti / Akad. ped. nauk Ukraïni ; glavnij red. V. G. Kremen'. – K. : Jurinkom Inter, 2008. – 1040 p.
5. Zhitteva kompetentnist' osobnosti : nauko-metodichnij posibnik / Za red. L. V. Sohan', I. G. Ermakova, G. M. Nesen. – K. : Bogdana, 2003. – 520 p.
6. Zeer E. M. Kompetentnostnyj podhod k modernizacii professional'nogo obrazovanija / E. M. Zeer, E. V. Symanjuk // Vysshee obrazovanie v Rossii. – 2005. – №4. – P. 24-28.
7. Kislova M. A. Ponjattja kompetentnogo pidhodu ta ključovoi kompetentnosti pri navčanni višhij matematiki / M. A. Kislova // Visnik Krivoriz'kogo nacional'nogo universitetu : zbirnik naukovih prac'. – Krivij Rig : Vidavničij centr KTU, 2012. – Vol. 31. – P. 3-6.
8. Kitajgorodskaja G. A. Metodika intensivnogo obuchenija inostrannym jazykam / G. A. Kitajgorodskaja. – M., 1986. – 213 p.
9. Kompetentnostnyj podhod // Škol'nye tehnologii. – 2005. – №1. – 7 p.
10. Kompetentnostnyj podhod v pedagogičeskom obrazovanii : kollektivnaja monografija / Pod red. prof. V. A. Kozyreva i prof. N. F. Radionovoj. – SPb. : Izd-vo RGPU im. A. I. Gercena, 2004. – 392 p.
11. Konysheva A. V. Anglijskij jazyk. Sovremennye metody obuchenija / A. V. Konysheva. – Minsk : Tetra Sistems, 2007. – 452 p.
12. Mitnik O. Rozvitok profesijnoi kompetentnosti suchasnogo vchitelja: realii i perspektivi / O. Mitnik // Pochatkova škola. – 2009. – № 11. – P. 35-37.
13. Passov E. I. Kommunikativnoe inozazychnoe obrazovanie: gotovim k dialogu kul'tur / E. I. Passov. – Minsk: Leksis, 2003. – 184 p.
14. Petruh R. B. Kompetentnisnij pidhid u višhij profesijnij osviti / R. B. Petruh, V. M. Tesljuk // Naukovij visnik Nacional'nogo universitetu bioresursiv i prirodokoristuvannja Ukraïni. Serija: Pedagogika, psihologija, filosofija : zbirnik naukovih prac'. – 2010. – Vol. 155. – T. 1. – P. 53-59.
15. Pometun O. I. Kompetentnisnij pidhid u suchasnij istorichnij osviti / O. I. Pometun // Istorija v školah Ukraïni. – 2007. – № 6. – P. 3-12.
16. Raven D. Pedagogičeskoe testirovanie: Problemy, zabluždenie, perspektivy / Per. s angl. – M.: Kogito-Centr, 1999. – 144 p.
17. Savchenko O. Zmist škil'noi osviti na rubezhi stolit' / O. Savchenko // Šljah osviti. – 2000. – №3. – P. 2-6.
18. Hutorskoj A. V. Ključevye kompetencii kak komponent lichnostno-orientirovannoj paradigmy obrazovanija / A. V. Hutorskoj // Učenie v obnovljajushhejsja škole : sbornik nauchnyh trudov. – M. : IOSO RAO, 2002. – P. 135-157.

УДК 378.015.31.041:37.011.3

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

В. А. Фрицюк

orcid.org/0000-0001-6133-2656

В. В. Лилик

У статті розкривається сутність комунікативної культури особистості як складного динамічного особистісного утворення, що відбиває соціально зумовлений рівень розвитку особистості, її готовність до комунікативної діяльності, систему поглядів і дій, які забезпечують задоволення потреб самореалізації та способ досягнення цілей в спілкуванні, плідну доброзичливу взаємодію людей у різних сферах життєдіяльності. Наголошено на важливості розвитку комунікативної культури, умінь професійного спілкування майбутніх учителів, оскільки вони визначають ефективність їхньої діяльності, здатність логічно й аргументовано висловлювати свої думки, налагоджувати сприятливі стосунки з колегами, формувати позитивний соціально-психологічний мікроклімат в учнівському колективі.

Ключові слова: комунікативна культура, майбутні педагоги, професійне спілкування, підготовка вчителя.

DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE CULTURE OF PERSONALITY AS PEDAGOGICAL PROBLEM

V. A. Frytsiuk, V. V. Lylyk

In the paper, the essence of communicational culture of personality as a complex dynamic creation is highlighted. This creation depicts the readiness of personality to communicational activity and a system of views and actions, which help to satisfy necessities in the self-realization and productive interaction of people in different spheres of activity. The importance of development of communicational culture and skills of professional communication of future pedagogues are stressed in the paper. These define efficiency of activity of pedagogues, the ability of logical presenting of arguments and erecting of favorable relationships with colleagues along with forming of positive social-psychological microclimate in the community. It the paper the argument of influence of level of communicative culture of future pedagogues on communicative competence was proved.

Keywords: communicational culture, future pedagogues, professional communication, preparation of a pedagogue.